

ПАЛІЄНКО Микола Іванович



Палієнко Микола Іванович (25.11.(7.12) 1869 р., Київ — 11.11. 1937 р., Харків) — український правознавець, академік Всеукраїнської Академії наук, доктор державного права.

Походить з сім'ї вчителя. Після закінчення 1892 р. юридичного факультету університету св. Володимира був залишений для підготовки до професорського звання на кафедрі державного права. Після складання магістерського екзамену був відряджений до Франції і Німеччини, де протягом двох років вивчав теорію державного права в Паризькому, Гейдельберзькому і Страсбурзькому університетах. З 1896 р. приват-доцент, а з 1903 р. — професор кафедри енциклопедії права Демидовського юридичного ліцею (м. Ярославль). В 1902 р. йому присуджено ступінь магістра державного права за монографію «Суверенитет. Историческое развитие идеи суверенитета и ее правовое значение» (Ярославль, 1903 р.). З 1906 р. М. І. Палієнко працював у Харківському університеті на кафедрі державного права. У 1908 р. після захисту дисертації «Учение о существе права и правовой связанности государства» (Харків, 1907 р.) М. І. Палієнку було присуджено ступінь доктора державного права. В 1919 — 1921 рр. — професор Таврійського університету в Сімферополі. З квітня 1921 р. — професор Харківського інституту народного господарства. Досліджував найважливіші теоретичні проблеми радянського державного права, брав участь у підготовці Конституції УРСР 1929 р. та інших важливих законодавчих актів. В 1930 р. обраний академіком ВУАН, очолив комісію радянського права і будівництва.

М. І. Палієнко був прихильником позитивізму, він приєднався до теоретиків, які розробляли юридичне поняття держави. Однак в своїх наукових дослідженнях він послуговувався методами не тільки догматичної юриспруденції, а й соціологічної та психологічної шкіл права. Погляди М. І. Палієнка, еволюціонуючи в бік соціологічного напрямку і збігаючись багато в чому з поглядами інших відомих прихильників ліберальної концепції держави (соціологів права М. М. Ковалевського, А. Й. Петражицького, Б. О. Кістяківського), в той же час відрізнялися оригінальністю і новизною підходу в трактуванні багатьох питань, загальноприйнятих як в Росії, так і за її межами. Радикалізм М. І. Палієнка, який співчував прогресивним політичним силам, вдале поєднання методів різних напрямів політико-правової думки дозволили йому сформулювати нестандартні для юридичної науки початку ХХ ст. висновки, які становлять безсумнівний інтерес і сьогодні як для теоретичних досліджень, так і для суспільно-політичної практики.

М. І. Палієнко розробляв доктрину правової держави. Базуючись на розумінні держави як юридичної особи, на розумінні органу держави як її представника у межах своєї компетенції і визначаючи державну владу явищем колективно-психологічного характеру, М. І. Палієнко обґрунтовував зв'язаність держави правом. Заслуга М. І. Палієнка і значення його досліджень полягають у тому, що за допомогою різнобічного аналізу права він окреслив юридичні гарантії верховенства права над державною силою, намітив шляхи подолання конфлікту між державою і правом і побудови дійсно правової держави.

Інші основні праці М. І. Палієнка, крім згаданих: «Закон и административное распоряжение. Пробная лекция» (1898 р.); «Сущность административной юстиции и основные черты ее организации в европейских государствах. Пробная лекция» (Ярославль, 1898 р.); «Нормативный характер права и его отличительные признаки. К вопросу о позитивизме в праве» (Ярославль, 1902 р.); «Правовое государство и конституционализм» (1906 р.); «Основные законы и форма правления в России. Юридическое исследование» (1910 р.); «Правовое значение мани-

феста 17 октября 1905 года» (1915 р.); «Областная автономия и федерация» (Харків, 1917 р.).

Літ.: Усенко І. Б. Палієнко Микола Іванович // Академічна юридична думка. — К., 1998.

Нижче подаються уривки з праць «Нормативный характер права и его отличительные признаки», «Суверенитет. Историческое развитие идеи суверенитета и ее правовое значение», «Учение о существе права и правовой связанности государства»¹.

Тимошенко В. І.

¹ Друкується за виданнями: Палиенко Н. И. Нормативный характер права и его отличительные признаки. Къ вопросу о позитивизме в правѣ. — Ярославль, 1902. — С. 3—41; його ж: Суверенитетъ. Историческое развитие идеи суверенитета и ея правовое значение. — Ярославль, 1903. — С. 218—443; його ж: Учение о существе права и правовой связанности государства. — Харьковъ, 1908. — С. 283—337.